

Tráth a Dó: Teaghlaigh an Chreidimh

Rang a 3 & Rang a 4 (P5–P6)

Cúlra do Mhúinteoirí

Ní thiteann teaghlach ar bith anuas ón spéir mar aonad foirfe; caithfidh cumas ghrá an teaghlaigh a bheith ag fás agus ag forbairt i gcónaí. Iarrtar orainne ar fad a bheith ag dréim leis an rud atá níos mó ná ár mbeatha féin, níos mó ná ár dteaghlach féin a aimsiú, agus caithfidh gach teaghlach leanúint leis an gcuardach seo. Bíodh an t-aistear cuardaigh seo á dhéanamh againn mar theaghlaigh, muid ag tacú lena chéile. (*Amoris Laetitia*, 325)

Is é An Pápa Proinsias Easpag na Róimhe agus ceann infheicthe na hEaglaise Caitlicí Rómhánaí. De réir na n-uimhreacha is déanaí ón Vatacáin, tá An Pápa Proinsias mar cheann ar 1,285 milliún Caitliceach ar fud an domhain.¹ Baineann an Pápa úsáid as na meáin éagsúla le dul i dteagmháil leis an bpobal sin. Labhraíonn sé go pearsanta leis an lucht féachana in aghaidh na seachtaine, bíonn sé ag craoladh, ag giolcaireacht, scríobhann sé litreacha agus doiciméid.

Sa bhliain 2016, scríobh an Pápa spreagadh aspalda, sé sin, doiciméad a shoiléirigh teagasc na hEaglaise ar son phobal Dé. Is é *Amoris Laetitia* (*Lúcháir an Ghrá*) teideal an cháipéis seo. Múineann sé dúinn mar gheall ar an ngrá sa teaghlach. Tuigtear go mbíonn deacrachtaí agus dúshláin roimh an uile theaghlach, nach bhfuil a leithéid de rud ann agus teaghlach foirfe. 'Níl teaghlach foirfe ar bith ann ... Is féidir linn an oidhreacht seo a bhronnadh ar an chlann, mar cheacht le foghlaim: déantar botúin, teipeann orainn, ach ní hé sin an rud is tábhachtaí áfach. Níl sna deacrachtaí agus sna fadhbanna seo ach deis le go bhféadfaí dul i dteagmháil níos dlúithe lenár muintir, agus le Dia.'²

I mí Lúnasa 2018, déanfar ceiliúradh ar Chruinniú Domhanda na dTeaghlach i mBaile Átha Cliath, agus ar fud na tíre. Tionóltar Cruinniú Domhanda na dTeaghlach gach tríú bliain, agus déantar ceiliúradh ann ar shaol an teaghlaigh, agus ar thiomantas na hEaglaise i leith tacaíocht a chur ar fáil do na teaghlaigh. Is é an téama a roghnaigh An Pápa Proinsias le haghaidh Cruinniú Domhanda na dTeaghlach 2018 ná: Soiscéal an Teaghlaigh, Lúcháir don Domhan.

Déanfaidh Seachtain na Scoileanna Caitliceacha 2018 an teaghlach a cheiliúradh, mar ullmhúchán don ócáid stairiúil uathúil seo. Meabhraíonn An Pápa Proinsias dúinn in *Amoris Laetitia* gur comhlúadar na dteaghlach atá san Eaglais. I rith na seachtaine seo déanfar ceiliúradh ar an ngrá sa bhaile i measc an teaghlaigh, i measc phobal na scoile, i measc phobal an pharóiste, i measc phobal an domhain.

1. *The Pontifical Yearbook 2017* agus *Annuarium Statisticum Ecclesiae* 2015, 06.04.2017.

2. Aitheasc an Phápa Proinsias ag Féile na dTeaghlach, Benjamin Franklin Parkway, Philadelphia, 27 Meán Fómhair 2015.

Ón gCuraclam: Leibhéal 3

An Creideamh Críostaí

Mistéir Íosa Críost

- Chabhraigh Íosa le daoine fás agus forbairt a dhéanamh (iompú)
- Labhair agus ghníomhaigh Íosa go húdarásach (Matha 7:28–9)
- Bhí Íosa suite air gur gá glacadh leis an soiscéal agus é a chur i bhfeidhm (Matha 21:28)

Briathar Dé

Briathar Dé

- Saol Poiblí Íosa (CCC 535–50; 1716–29)
- Míorúilt na mBuilíní (Lúcás 9:12–17; Eoin 6:1–13)
- An Samárach Maith (Lúcás 10:25–37)

Liotúirge agus Urnaí

Na Sacramintí

- Is tríd an mBaisteadh a dhéantar clann Dé de na Críostaithe, is deartháireacha agus deirfiúracha iad le gach uile dhuine den phobal Críostaí (CCC 1265)
- Is tríd an mBaisteadh a bhronnann Dia a bheatha féin ar na Críostaithe. Tugtar 'grásta' ar an mbeatha seo. (CCC 460, 1266, 1999: grásta naomhaithe)
- Is tríd an mBaisteadh a bhronnann Dia an Naomh Spiorad ar na Críostaithe, agus cabhraíonn sé leo Íosa a leanúint (CCC 1266, 1996)

- Beannaíonn Dia iadsan a ghníomhaíonn ar son na mbochtán (Matha 25:31–6; CCC 2443–7)
- Bhí fearg ar Íosa leo san a gcuirfeadh isteach ar na bochtáin (Matha 21:12–17)
- Iarrtar ar gach fear agus bean aire a thabhairt don timpeallacht (Gein. 1:26)
- Inis scéalta faoi na heagrais a thugann aire do na bochtáin (GS 88): Trócaire, na Samáirigh, Cumann Uinsíonn de Pól, Society of Missionary Children, 7rl.

An Mhoráltacht Chríostaí

Teagasc Sóisialta na hEaglaise

- D'aithin Íosa luach an duine aonair. Iarrtar ar gach Críostaí grá a léiriú do chách gan aon eisceacht (CCC 1825)
- Bíonn luach ag an gCríostaí ar chách: is cuma iad a bheith sean nó aosta, tinn nó martraithe
- Caithfear cabhrú leis an duine martraithe saol beo iomlán a chaitheamh (CCC 2276)
- Baineann an dínit chéanna leis an uile dhuine, cruthaíodh cách in íomhá Dé (CCC 225, 356–61, 369, 1604, 1700–1, 1944–6, 2319, 2334)
- Tá aon sórt idirdhealú, bíodh sé bunaithe ar ghnéas, ar chine, ar dhath, ar stádas sóisialta, teanga, reiligiún, in aghaidh toil Dé. (GS 29)

An Luan: Ár dTeaghlach sa Bhaile

Machnamh

Gabhaim buíochas le Dia go bhfuil teaghlaigh ann, agus cé nach gceapann siad go bhfuil siad foirfe amach is amach, maireann siad go grámhar lena chéile, comhlíonann siad glao Dé, déanann siad dul chun cinn cé go dteipeann go minic orthu. Léiríonn obair an tSionaid dúinn nach bhfuil a leithéid de rud ann agus an teaghlach foirfe, ach go mbíonn an teaghlach mar mhíreanna mearaí, an dúshlán atá ann ná na fadhbanna, na dúile, aoibhneas an tsaoil, gnéithe beatha éagsúla a chur ag réiteach lena chéile. (*Amoris Laetitia*, 57)

Smaoinigh

Beimid ag díriú inniu ar ár dteaghlaigh féin. Bíonn teaghlaigh de shóirt éagsúla ann. Is aonad uathúil é an uile theaghlach, ach is iontu a bhíonn na daoine a thugann grá aireach dúinn. Is i measc ár muintir féin a thugaimid grá agus a bhronntar grá orainn.

Níl a leithéid de rud ann agus an teaghlach foirfe, ach mar a deir an Pápa Proinsias, ba cheart go mbeimis ag maireachtáil go grámhar lena chéile.

Cuirfidh na daltaí tús leis an bplé trí na daoine éagsúla a bhaineann leis na teaghlaigh sa bhaile a ainmniú, agus labhairt fúthu. Nílimid ag trácht anseo ar na tuismitheoirí amháin, ach ar na deirfiúracha agus deartháireacha, seantuismitheoirí, aintíní agus uncaílí, col ceathracha agus ar aon duine a thugann grá agus aire dúinn.

Scrúdaigh

Bíonn an grá le sonrú i measc bhaill an teaghlaigh. Bíonn sé deacair an grá a mhíniú, ach thug Naomh Pól, duine de lucht leanúna Chríost léargas maith dúinn maidir leis na buanna a bhaineann leis.

Léigh cur síos Naomh Pól ar an ngrá don rang, nó cuir suas ar an gclár bán é.

1 Corantaigh 13:4–8

Bíonn an grá **foighneach** agus bíonn sé **lách**;

ní bhíonn **éad** air; ní dhéanann sé maíomh ná **mórtas**;

ní bhíonn sé mímhúinte ná **leithleach**, míchéadfach ná **agrach**.

Ní áil leis an éagóir ach is aoibhinn leis **an mhaith**.

Bíonn sé lán d'fhadfhulaingt, **lán de chreideamh**,

lán de dhóchas agus **lán d'fhoighne**.

Ní rachaidh an grá i léig go deo.

Déan plé leis an rang maidir leis an mbrí a bhainfimis ó chur síos Naomh Pól ar an ngrá. Féach ar na focail dhearga, agus mínigh iad. Conas is féidir linn tuairimí Naomh Pól i leith an ghrá a chur i bhfeidhm i measc an teaghlaigh sa bhaile?

- Conas is féidir linn a bheith foighneach/lách/maith sa bhaile?
- Uaireanta bímid leithleach nó agrach sa bhaile. An féidir é seo a leigheas?

Gníomhaíocht

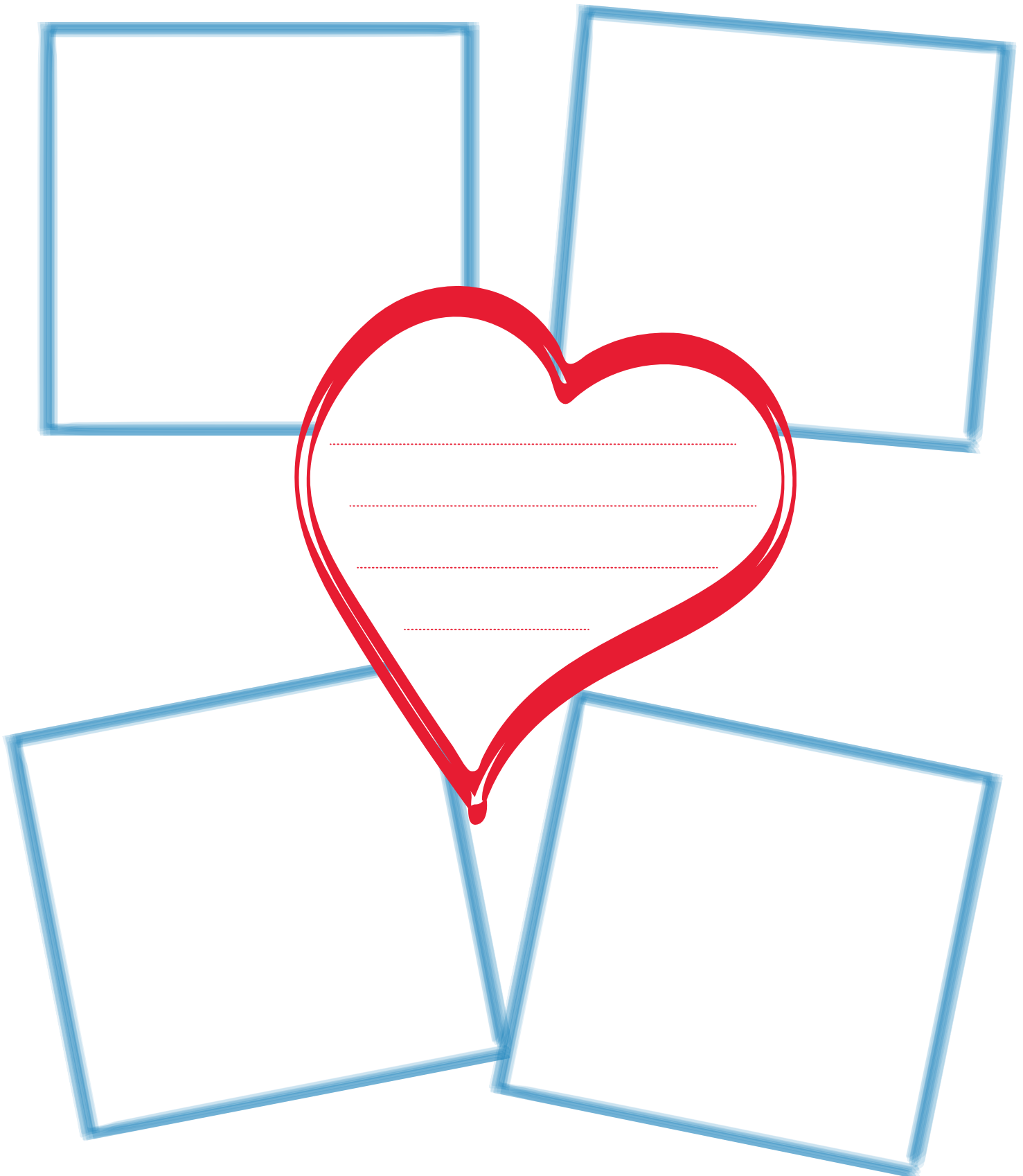
Cuir ceist ar na daltaí an líne is ansa leo ó chur síos Naomh Pól ar an ngrá a roghnú agus a scríobh amach ar leathanach oibre Dé Luain. Maisigh an leathanach le pictiúir de bhaill an teaghlaigh, agus smaoinigh ar na bealaí inar féidir an grá a léiriú agus a chothú sa bhaile.

Mar mhalairt ar an obair thuas, d'fhéadfadh na daltaí a sainmhíniú féin, nó an tuiscint atá acu faoin ngrá a scríobh amach, agus an bealach ina mbíonn sé le sonrú i measc an teaghlaigh a léiriú le pictiúir dá muintir féin.

An Luan: Ár dTeaghlach sa Bhaile

Bileog Oibre

An Mháirt: Ár dTeaghlach Scoile

Machnamh

Ní ghlacann an scoil áit na dtuismitheoirí, comhlánaíonn siad a chéile. Bunphrionsabal atá anseo: 'comhlíonann na húdaráis eile atá gafa in oideachas a gcuid dualgais in ainm na dtuismitheoirí, i gcead dóibh, ar an mbealach údaraithe.' (*Amoris Laetitia*, 84)

Smaoinigh

Bíonn an teaghlach scoile déanta suas de chairde, de mhúinteoirí, daoine eile a thugann grá agus aire dúinn. Ionad an ghrá atá ann. Is é an treoir is mó a thug Íosa dúinn ná grá a thabhairt dá chéile. Ní éasca an rud é an grá a léiriú i leith chách. Caithfear an iarracht a dhéanamh in aghaidh an lae grá a léiriú i measc na ndaoine a bhaineann le teaghlach na scoile. Mhúin Íosa dá lucht leanúna agus don phobal conas a bheith grámhar le cách trí scéalta éagsúla a insint dóibh. Cad iad na scéalta a d'inis Íosa?

Scrúdaigh

Ceann de scéalta Íosa a mhúineann dúinn conas a bheith comhbhách agus grách ar scoil ná an scéal faoin Samárach Maith.

Tá leagan suas chun dáta a rinne bunscoil Éireannach den scéal seo le sonrú ag: www.icatholic.ie/good-samaritan-st-colmans-primary-school-lambeg/

In ionad breathnú ar an bhfiseán is féidir an scéal thíos a léamh.

An Samárach Maith

Arsa Íosa:

'Bhí Giúdach ag siúl an bhóthair lá. Bhí sé ag teacht ó Iarúsailéim ag dul i dtreo Ireachó, agus turas dhá lá a bhí ann.

Bóthar clochach a bhí ann, agus bhí droimníní ar fud na háite. Bhí an fear ag portaireacht agus ag baint taitnimh as an dea-aimsir nuair a léim dornán fear amach ón áit fholaithe. Bhain siad a chuid giúrléidí de, agus stróic siad formhór a chuid balcaisí de. Níor theastaigh uathu go leanfadh sé iad, agus dá bhrí sin thug siad drochíde dó, agus fágadh ina luí ag cur fola ar thaobh an bhóthair é.'

'Tamall ina dhiaidh sin, tháinig sagart an treo céanna, agus thug sé faoi deara go raibh an fear bocht ina luí ar thaobh an bhóthair. An bhfuil a fhios agaibh céard a rinne sé? Shamhlófaí duit go dtabharfadh sé cabhair don fhear bocht láithreach. In ionad a leithéid a dhéanamh, chuaigh sé i leataobh agus sheachain sé an fear, agus lean ar aghaidh amhail is nach bhfaca sé ar chor ar bith é.'

'Uair a' chloig ina dhiaidh sin tháinig fear eile, Léivíteach a bhí ann, an treo sin. Is éard a bhí sa Léivíteach ná duine a chabhraigh leis na sagairt agus lena gcuid oibre. Cheapfa go gcabhródh seisean leis an bhfear gortaithe, ach thug sé faoi deara é, rinne neamhaird de agus lean ar aghaidh ar a bhealach féin.'

'Tamall beag ina dhiaidh sin tháinig fear eile an treo sin. Samárach a bhí ann. Ní raibh meas ar bith ag na Giúdaigh agus na Samáraigh ar a chéile. Níor réitigh siad lena chéile. Níor chaith na Giúdaigh go maith leis na Samáraigh. Giúdach ab ea an fear gortaithe a bhí ag fáil bháis ar thaobh an bhóthair. Cad a dhéanfadh an Samárach? Shamhlófaí duit go mbeadh seisean ag déanamh neamhaird de, nó ag fonóid faoin bhfear bocht fiú.'

...

'Chomh luath agus a thug sé an fear bocht faoi deara, rith sé trasna chuige agus léirigh sé comhbhá dó. Ghlan sé na créachtaí le hola is le fion (rudaí a bhí daor go leor) lena ghlanadh agus a leigheas, agus chlúdaigh sé le bindealán iad. Chroch sé suas ar a asal féin é, agus thug an fear chuig an óstán le go bhféadfaí aire cheart a thabhairt dó.'

Scrúdaigh

Scrúdaigh an scéal nó an físeán leis an rang ag díriú ar an mbealach ina múineann an parabal dúinn conas grá agus aire a thabhairt do bhaill an teaghlaigh scoile.

Teaghlach atá i bpobal na scoile, dá bhrí sin caithfimid grá agus comhbhá a léiriú do chách.

- Ar tharla am ar bith nach rabhamar grámhar nó comhbháich i leith duine eile sa rang nó ar scoil?

Gníomhaíocht

Bain úsáid as an mbileog oibre ar leathanach Dé Máirt agus scríobh amach cód an ghrá don scoil nó an cód a chuirfí i bhfeidhm sa seomra ranga.

Sampla:

Cabhraigh lena chéile,

Is fearr a bheith grámhar

Osail do shúile don duine eile

Ná cuir isteach ar dhuine ar bith

Nó

Déan dráma suas chun dáta den scéal 'An Samárach Maith', ag obair i ngrúpaí éagsúla.

An Mháirt: Ár dTeaghlach Scoile

Bileog Oibre

Cód an ghrá le cur i bhfeidhm ar scoil

Arsa Íosa, Tugaigí grá dá chéile díreach mar a thug mise daoibhse.

Éist liom agus déan mar a dhéanaimse.

Cuirimid an treoir seo i bhfeidhm ar scoil.

Mairimid de réir a bhriathar, mar theaghlach grámhar.

An Déardaoin: Ár dTeaghlach Paróisteach

Machnamh

Is é an paróiste is mó a chuireann aire thréadach ar fáil do na teaghlaigh. Is comhlúadar na dteaghlach é an paróiste, ina mbíonn pobail bheaga, eagrais agus cumainn eaglasta ag maireachtáil i gcomhréir lena chéile. (*Amoris Laetitia*, 202)

Smaoinigh

Beirtear duine mar chuid de theaghlach, ach mar lucht leanúna Íosa, bainimid le teaghlach fairsing eile, pobal an chreidimh, siad sin na Críostaithe. An paróiste is ainm don phobal seo, ag an leibhéal áitiúil. Uaireanta baineann ionadacht le bheith cláraithe mar bhall pobail nó mar bhall de ghrúpa de shórt eile. Ciallaíonn sé sin go mbaineann próiseas áirithe leis an gclárúchán. Ionas gur féidir linn a bheith mar bhall de phobal an pharóiste, déantar sinn a bhaisteadh.

Scrúdaigh

- An raibh tú i láthair ag Baisteadh riamh?
- Cad a thug tú faoi deara? Cén chuimhne atá agat ar an ócáid?
- An bhfuil a fhios agat cén áit inar baisteadh tú féin?
- Cé a bhí i láthair? An bhfuil grianghraif den bhaisteadh agat?

Nóta: Is féidir duine ar bith a bhaisteadh, ach sa chás seo táimid ag tagairt do bhaisteadh na naíonán, toisc gur seo an taithí is mó a bheadh ag na daltaí.

Baintear úsáid as gníomhaíochtaí tábhachtacha le linn an bhaiste.

Doirteadh: Doirtear uisce anuas ar cheann an pháiste. Ciallaíonn sé seo go mbíonn an duine glan, ullamh le saol úr a chaitheamh le hÍosa.

Ungadh: Déantar an leanbh a unghadh le dhá ola (caiticiúmanach agus criosma). Bronnann an ola neart ar an leanbh leis an aistear creidimh saoil a chaitheamh in éineacht le hÍosa.

Lasadh: Lastar coinneal an bhaiste ón gcoinneal Chásca, siombail d'Íosa mar sholas an domhain.

Filleadh: Déantar na leanaí a fhilleadh in éadach bán, rud a léiríonn gur cuid den teaghlach Críostaí anois iad. Filltear an leanbh suas i ngrá Íosa chomh maith.

Gníomhaíocht

Scrúdaigh na gníomhaíochtaí a luaitear thuas leis na daltaí. Iarr orthu na gníomhaíochtaí a scríobh síos ar leathanach oibre Dé Déardaoin agus déan pictiúr de gach aon ghníomh acu. Cuir ceist ar na mic léinn taighde a dhéanamh faoin mbealach inar baisteadh iad agus faigh amach ainm an pharóiste lena mbaineann siad.

An Déardaoin: Ár dTeaghlach Paróisteach

Bileog Oibre

Mo Theaghlach Paróisteach

Is ball de pharóiste _____ mise.

Baisteadh mé i séipéal _____

Dáta: _____.

Príomh-imeachtaí an Bhaiste:

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

An Aoine: An Teaghlach Domhanda

Machnamh

Má mhairimid i gceart ar domhan, beidh ar ár gcumas an mhaitheas sin a roinnt lenár muintir ar Neamh. De réir mar is féidir linn a bheith ag bláthú agus ag aibiú ar domhan, is ea is mó bronntanas a bheimid in ann a thabhairt linn chuig cóisir Pharthais. (*Amoris Laetitia*, 258)

Smaoinigh

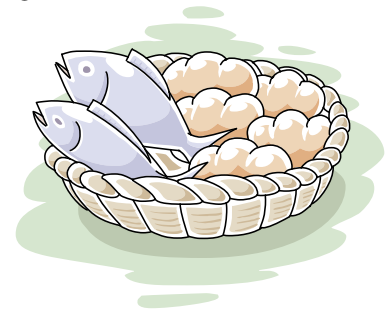
Is cuid den teaghlach domhanda sinn. Bíonn dualgais orainn mar theaghlach domhanda, i leith aire a thabhairt don timpeallacht, don áit a gcónaímid, don saol a chruthaigh Dia dúinn. Áirítear an pláinéad féin, pobal na cruinne, an flóra is an fána anseo. Is d'aon teaghlach amháin sinn, agus iarrann Íosa orainn aire a thabhairt dá chéile agus don domhan a chruthaigh sé.

Scrúdaigh

Léigh an scéal faoi mhíorúilt na mbuilíní (Eoin 6:1–15).

Seo ceistanna le taighde a dhéanamh ar an scéal.

- Cé mhéad duine a lean Íosa?
- Cad é an bia a bhí ag an mbuachaill óg?
- Céard a rinne Íosa?
- Conas mar a mhothaíonn sé nuair a bhíonn ocras ar dhuine?
- Conas mar a mhothófá dá mbeadh an-ocras ort, agus gur thug duine éigin bia duit?

Bíonn go leor bia le hithe againn anseo in Éirinn. Ní amhlaidh d'áiteanna eile ar fud na cruinne. Tá ceacht suntasach le foghlaim ón scéal seo sa Bhíobla maidir le cúnamh a thabhairt dóibhsean nach mbíonn go leor le hithe acu. Ní féidir linne an mhíorúilt a dhéanamh mar a rinne Íosa, ach is féidir linn mar lucht leanúna Chríost ár ndícheall a dhéanamh agus cabhrú leis an aicme ocrach ar domhan.

Gníomhaíocht

Bain úsáid as bileog oibre na hAoine le taighde a dhéanamh ar mhíorúilt Íosa agus ar théama an ocras ar domhan.

Trócaire
Ag obair ar son na córa ar domhan.

An Aoine: An Teaghlach Domhanda

Leathanach Oibre

Tuigimid go maith go bhfuil daoine ocracha ar domhan. Cuid acu, ní bhíonn bia ar bith acu ar feadh i bhfad. Cuid eile acu ní bhíonn bia fiúntach acu le go bhféadfaidís a bheith sláintiúil go maith. Tarlaíonn a leithéidí de bharr na bochtaineachta, de bharr chogaidh nó ghorta, de bharr tuilte, de bharr thriomaigh, ionas nach féidir le teaghlaigh áirithe, nó pobail áirithe fiú, go leor bia agus uisce a bheith acu.

Is iad na páistí is mó a bhíonn thíos leis nuair a tharlaíonn an gorta. Ní féidir leis an gcorp óg go leor saille, go leor uisce, go leor cothaithigh a stóráil. Nuair a tharlaíonn an ghéarchéim, is iad na daoine óga is mó a fhulaingíonn. Cé nach féidir linne an mhíorúilt a oibriú mar a rinne Íosa, is féidir linn an lámh chúnta a shíneadh. Breathnaigh ar na staitisticí tábhachtacha thíos.

Tugann siad seo le fios cé chomh dáiríre is atá an fhadhb:

- Bíonn duine as gach naonúr ag dul a luí go hocrach gach oíche
- Faigheann seisear páiste bás ón ocras in aghaidh an nóiméid
- Maireann 98% de dhaoine ocracha an domhain i dtíortha i mbéal forbartha (san Áis is mó)
- Is mná nó cailíní iad 60% de dhaoine ocracha an domhain
- Cuirtear trian den bhia a fhástar ar domhan amú

Scríobh trí fhíoras maidir le hocras agus le bochtaineacht ar domhan:

1. _____
2. _____
3. _____

Gníomhaigh

- Scríobh ceann de na fíorais thuas ar phóstaer, le cur ar shúile na ndaltaí eile go bhfuil ocras go forleathan i measc phobal an domhain.
- Conas is féidir cabhrú le hobair 'Trócaire', agus le heagraíochtaí eile a throidéann in aghaidh an ocras ar domhan? Breathnaigh ar: www.trocaire.org

Ach dúirt Íosa leo: 'Ní gá dóibh imeacht; tugaigí sibhse rud le hithe dóibh.'

'Ach,' ar siadsan leis, 'níl anseo againne ach cúig builíní agus dhá iasc.'

'Tugaigí chugam anseo iad,' ar seisean.

(Matha 14)